

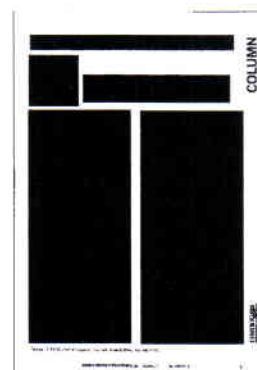
De consument is destructief

Dr. Jan Vis MBA CMC RV is voorzitter van de maatschap BrightOrangeTalenton (Corporate Finance) en adjunct-professor Business Valuation aan de Rotterdam School of Management (Erasmus University). Deze column geeft de persoonlijke mening van de auteur weer. vis@brightorangetalenton.nl

Vanaf het moment dat de ideeën van de vermaarde Engelse econoom John Maynard Keynes door beleidsmakers zijn verheven tot schier onfeilbare uitspraken staat het stimuleren van de bestedingen van consumenten hoog op de politieke agenda. Wellicht verklaart dat mede waarom Keynes in bepaalde kringen zo populair is. In een vrije markteconomie valt er voor politici niet in te grijpen en beperken economen hun werk tot het verklaren van economische verschijnselen. Het valt te betwijfelen of je daarmee een gastoptreden in het mediacircus kunt verwerven. De vraag waarom die consumentenbestedingen zo centraal staan is simpel te beantwoorden: door een meetfout! Ons Bruto Nationaal Product (BNP) wordt gevormd door het sommeren van de bestedingen van consumenten, hetgeen de private sector aan investeringen pleegt, de overheidsbestedingen en het saldo van hetgeen wordt geëxporteerd en geïmporteerd. In symbolentaal wordt dit als volgt weergegeven: $BNP = C + I + O + (Ex - Im)$. In veel ontwikkelde landen maakt de 'C' ongeveer tweederde van het totaal uit. Dat is duidelijke taal en verder nadenken lijkt overbodig. Ook in dit geval worden wij door schijn bedrogen. Het BNP geeft namelijk een zeer onvolledig beeld van de economische activiteit binnen een land. Door uit te gaan van hetgeen aan eindproducten wordt geleverd blijven alle intermediaire leveringen en alle halffabrikaten buiten beschouwing. De verklaring daarvoor ligt uiteraard in het vermijden van dubbelstellingen. Aan de andere kant blijft hierdoor een belangrijk deel van de economische bedrijvigheid buiten beeld en zoals Prediker al wist te melden: "Wat krom is kun je niet recht krijgen, wat ontbreekt kan niet meegeteld worden."

Binnen de economische wetenschap is, door Mark Skoussen¹, al in 1990 gewezen op dit probleem. Inmiddels heeft ook de Amerikaanse overheid hierop gereageerd door het Bureau of Economic Analysis opdracht te geven een nieuwe maatstaf te ontwikkelen voor het meten van economische activiteit. Deze zogeheten Gross Output (GO) wordt gepubliceerd en laat zien dat het BNP ongeveer de helft uitmaakt van het bruto product (GO). Verder blijkt dat de consumenten bestedingen ongeveer 40% vormen van het bruto product en de private investeringen beslaan 52% van het bruto product. Investeren is belangrijker dan men denkt. Zeker indien wordt meegenomen dat ook het bruto product geen zuivere maatstaf is voor het meten van de bedrijvigheid. Indien alle bestedingen in een economie, inclusief de tussenhandel en de handel in tweedehands goederen, worden meegenomen dan vormen de bestedingen van consumenten vermoedelijk niet meer dan een derde van de totale economische activiteit.

Het belang van consumeren wordt ernstig overschat. Consumeren betekent letterlijk het vernietigen van nuttigheden. Dit kan natuurlijk alleen indien die nuttigheden eerst zijn vervaardigd. Dat wordt mogelijk gemaakt door het productieproces; het laten ontstaan van nuttigheden. Door te consumeren worden goederen en diensten uit het economisch proces verwijderd en door de consument verteerd waardoor het welvaartsgevoel stijgt. Ons leven wordt comfortabeler. Als wij ook in de toekomst van een stijgende welvaart willen genieten, ook in kwalitatieve zin, is het noodzakelijk een deel van de huidige consumptiemogelijkheden te bestemmen voor het vervaardigen van productiemiddelen waardoor het mogelijk wordt in de toekomst van een hoger welvaartsniveau te genieten. Dat is als het ware een indirecte wijze van consumeren; ook wel sparen genoemd. Eén van de gevaren van de Keynesiaanse wereldvisie schuilt in de opvatting dat sparen betekent dat niet wordt besteed. Dat is echter een verkeerde uitleg. Sparen betekent dat geld kan worden besteed aan het maken van kapitaalgoederen en die zijn noodzakelijk om ons in de toekomst van meer en betere goederen en diensten te voorzien. De vraag welke dat zijn kan alleen worden beantwoord door mensen die meester zijn over de wijze waarop zij hun behoeften willen vervullen; mensen die in vrijheid alle verlangens kunnen openbaren. De wereldbevolking kan alleen met een veelkleurig palet worden geschilderd. Alle mensen handelen echter op basis van het verlangen hun huidige positie en situatie te verbeteren. De gewenste uitkomsten van die handelingen kunnen niet door een centrale autoriteit worden voorzien. Centrale sturing leidt onvermijdelijk tot verlies van individuele vrijheid. Het falen van centrale sturing wordt in de meeste gevallen gemaskeerd door het verstrekken van misleidende informatie. Het ontbrekende kan niet worden geteld. Zinrijk inzicht in het reilen en zeilen van de economie kan alleen worden verkregen indien de analyse begint bij de handelende mens. Het optellen van alle individuele handelingen om op die manier een soort collectieve con-

sument te creëren brengt onze toekomstige welvaart in gevaar.

¹ Skousen, M. The Structure of Production, New York University Press, New York, 2007.

